Србобран излази:
СРЕДОМ и СУБОТОМ.
Предплату примаю све ц. и кр поште, познати скупитељи и уредничство (прчка улица, у кући брой 1491).
Рукописи невраћаю се натраг.

СРБОБРАН

Предплатне цене:
на три месеца 2 ф. 50 н. на по год. 5 ф., на год. 10 ф. а вр.
Огласи; маньи до 20 врста за трипут стаю 3 форинта 70 новчића, већи преко 20 до 40 врста, 5 форинти аустрийске вредности.

ГОД. V. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 14. АПРИЛА 1865. БРОИ 30.

Дневник србско-народног сабора.

Сѣдница XXXVII. од 22. марта.

Читаю се (други пут ради верифицираня) записници о црквеним обштинама.

Примаю се и одобраваю се.

Ц. комесар заключуе седницу и заказуе следећу на сутра у обично време.

Сѣдньца XXXVIII. 23. марта.

Чита се записник седнице 36 и 37.

Уредницима дневника одређуе се дневница од 5 фр. коя ће се с обштим трошковима овога сабора исплатити отуда, одкуда и посланика.

Анђелић: Я предлажем, да се и за професоре богословие опредѣли за прелазно станѣ плата, ко и за друге; и то барем 315 фр.

Прима се.

Милетић: (На записник.) Я мислим, да вароши варошице и диштрикт у Бачкой Банату на душу по 1 крайцару више плаћаю, него што е овде нормирано.

(Гласови: решено е)

Ц. Комесар: (Устае) Славни саборе! Стигла ми е царска кньига од Нѣговог Величества (сви устаю) кою ћете доброту имати саслушати.

Актуар ц. комесара чита Найвише писмо, у ком Нѣгово величество изражава, да е адресу народног сабора с Найвишим благоволенѣм примило. (Живио)

Патриярх: С. саборе! Кад е найвиши напутак, кои е на Нѣгово високородие господина царског повѣреника управлѣн, прочитан, позорност е найвише обраћена на последню точку, у коіой Нѣгово величество право устроити сабор себи задржава. Поводом тим рѣшио е с. сабор, да се о том у тайной конференции совѣтуе, на кое челу сам я по жельи славног сабора био. Я се осећам дужним, о резултату конференције те Ваше високородие и с. сабор извѣстити. Сви гласови свели су се на два зактеваня. Єдна е част желила, да се Нѣговом Величеству поднесе представка, у коіой да се моли, да сабор сам изборни ред и устройство сабора уреди, а друга е била за предлог госп. в. жупана Кушевића, да се Нѣгово величество путем петицие замоли, да се узме призрение на синодски предлог у обзиру устройства сабора, и да Нѣгово величество дозволи, да се сабор периодично држи; већина е била за последньи предлог. И я молим, да се сад избере едно или два лица, коя ће сачинити ту петицию ради периодицитета сабора, и ради призрения на синодски предлог. (Живио!)

Милетић: Я мислим, да е резултат советованя у конференции то био, да се ова ствар на последку предузме, а дотле да идемо далѣ.

Петровић: Я пак мислим, да е край овога сабора тако близу, да се предмет тай неможе одложити. Зато треба сад да га решимо.

Грчић: Нѣгова светост предлаже да се изберу два вешта члена, кои ће саставити петицию. Но почем многи желе, да се то у претрес узме; то се я слажем с г. Дром Милетићем. Я видим отуда, што е сабор заключио, да се то у конференции предузме, да сабор предмет тай не држи за обичан, но за тако важан, кои у живот народа нашег засеца. У конференции су била два мнѣния: едно за петицию, а друго за представку. Конференция се ние могла сложити. Дакле е овамо у сабор пренешено, да га он у начелу реши. Я сам слободан изложити разлику између представке и петицие: Представка е молба на закону, — на уставу основана, у коіой се вели Нѣговом освећеном величеству: Ми имамо то право, подаруй нам наймилостивие, да то право у живот ступи. Петиция е просто исканѣ високе милости, без сваког базиса: Помилуй нас, уштедри нас! Базис само може бити верност наша и т. д. Господо! сабор овай већ два месеца ради. На ком темелю? на основу привилегия наши, на то смо се позивали свагда. На темелю ти привилегия чинѣни су до 1848. представке много пута, а не петицие. Кад тако стоимо; питам я: можемо ли се с тога чврстог подножия сићи, и ступити на подножие клиско. Я сам іош као слушатель права од мога професора често чуо: да е болѣ као маково зрно мало право, него бог зна колко милости. Тога треба да се држимо особито сад, кад е Нѣгово величество усрећило све народе с уставом. Тако, правећи ову разлику опажам, да ту нема страу места, да ћемо увредити Нѣгово величество, ако би му представку поднели. У репрезентации е онай исти стил, кои е и у петиции: Молићемо коленопреклоно, синовно, али на темелю права, а не само милости. Я сам дакле за представку, а никако за петицию аки би ми од тог начела одступили; то би с тим сами себи ударили нож у срце. Наши су предци тако свестно овамо прешли, као што ни една колония ние. Ми смо овамо као србски народ под нашим войводама и патриярсима на основу уговора прешли.

Прота Милутиновић: Сл. саборе! Кад би се ми сад на земльишту политичном налазили; я би приступио предлогу г. предговорника. Али смо ми на црквеном полю: ту „смиряйся вознесется“ — морамо бити смерни. На политичном земльишту праве разлику између представке и молбеница. Ал овде то нетреба да чинимо. И едно и друго е молба. Дакле да избегнемо изражай: „петиция“ и „представка поднесимо Нѣговом Величеству молбу с разлозима и доказима; да имамо право на оно што иштемо. Я се слажем с предлогом Нѣгове Светости; ер кратко е време; и то треба валяно израдити, и овде после претресати. Зато би я за то био, да се одма састави одбор, кои ће сачинити ту молбу.

Кушевић: Ми смо се три дана о той важной ствари советовали. Наша е желя била, да цѣл постигнемо. Я налазим, да е велика разлика између представке и петицие. Представка би онда имала места, да смо опуномоћени, да цели предмет у претрес узмемо. Но то ние случай. Из наши советованя увидили смо нужду, да се сабор уреди, и да буде периодичан. Из ти обзира било е потребно, да се советуемо, како би той нужди доскочили. И колко сам я сватио била е у конференции већина за петицию. Нема пак сумнѣ, да се у петицию могу навести сва мотива, кое е г. Грчић споменуо.

Бигга: И мени су познате привилегие, ал периодичност ние нигди осигурана. Дакле то што немамо, треба допунити. Зато треба молити, да можемо сваке 3-е или 5-е године држати сабор.

Милетић: Овде све чуем говорити, да е у конференции била само та разлика, што су едни били за представку, а други за петицию. Ал е била битна разлика мнѣния — та: што е г. вел. жупан Кушевић предлагао, да молимо Нѣгово Величество, да нам пошлѣ штатут за конгрес, док смо іош овде; дакле, да признамо право Нѣговог Величества, да нам октроише, штатут саборски; већина е пак била за то, да ми устроимо сабор, а не они горе. Кад се разяснила ствар, онда смо се разишли. — Што се саме ствари тиче: я мислим, да сабор неможе петиционирати; но само представке чинити. Петиция е ствар приватна; а овде е явна корпорация. Формално дакле ништа нестои на путу, да представку поднесемо. Я се дакле слажем с г. Грчићем у том, да се с представком само иште упражњаванѣ украђеног права. Из найвишег напутка видимо 1., да влада има инициативу, 2., да е сабор само конзултативно тѣло; 3., да влада себи виндицира право, организирати наш сабор и опредѣлити дѣлокруг нѣгов. Незна се, коя е точка за нас важния. Но не само у та три погледа чини нам се неправо; него она іош и иницативно дае правац радньи нашой; н. пр. и у обзиру школа, фондова — но да останем само код сабора. Народ наш мора имати свою личност. Ту личност представля сабор; и ню неможе други ко меняти без знаменитог сутицая самог тѣла. Каже се нисмо имали тога права. Ми смо га имали и преко не само у србской држави, него и доцние под Турцима; и отуд смо га пренели овамо и осигурали с нашим привилегияма. Саборе смо држали и тамо и овде кад год е била потреба све до 1769. год. т. е. до регуламента односно декларатриума, кои немаю тай смисао, да што октроишу, но само, да постоећи праксие регулираю. Но ако би то и било октроисанѣ од стране владе, то оно еданпут края имати мора. Сада се неможе више ништа ново заводити без нас. Кад би ми пустили, да нам се, друге стране сабор уреди; онда би признали да влада има право свагда преображавати сабор према своіой цѣли, и то би био пут, коим би она постигла што оће. Г. прота Милутиновић рече, да ово ние политично, но црквено полѣ, гди треба да смо смерни и да молимо за милост. Я сам већ едаред казао, да управо у политичном полю краль дели право са сабором, а у црквеном да е сасвим другчие. Свака конфесия има сад по новом државном закону подпуну свою аутономию. Кад би ми допустили, да саборски штатут од горе дође, онда би изгубили темель наши права из руку, онда би напоследку држава пресуђивала, да ли нам треба сабор — или не, и дали би га можда или синод или друго какво тѣло заступити могло. Я сам дакле за то да представку Нѣговом Величеству поднесемо, и у ньой иштемо, да овде іош саставимо штатуте сабора, или да се на тай конац одложи сабор до после ускрса, или найпосле, да умолимо господина ц. комесара, да ради тога телиграфира горе. — —

Петровић: Г. Милетић каже, да ми имамо право иницияте, и да на пут петицие не ступимо; а г. Грчић разлаже разлику између петицие и представке. Я мислим да ми сви ту разлику познаемо. Пре него што се у меритум упустим, морам г. Милетићу на 2 пункта одговорити; и то прво у обзиру иницияте. Баш овай конгрес показуе да ю нисмо имали. Од горе е дошло о чему да се советуемо. Да ю имамо: я као Србин свагда би бранио тай терен. Друго: да смо били конзултативно тело, то доказуе декларатриум, против кога народ ние никад протестирао. Дакле іош немамо што зактевамо т. е. оно се неможе сваки час меняти, и то баш треба да молимо. Ми оћемо, да престане октроа, да нам се едаред даде темельни закон. Г. Грчић каже, да су наши стари, кад су прешли били мудри. И ми треба да будемо мудри, и да, кад што ново тражимо, непокваримо оно што већ имамо. Зато би я био тога мнѣния, да ми, будући немамо темеля, молимо за исти, и да кажемо шта молимо, и я сам тврдо уверен, да ће нам се учинити, и да ће само Нѣгово Величество уверити се, да без периодичности сабора ствар неможе успѣвати.

Др. Радойчић: Кад би овде било говора о губитку права, нико од нас неби на то пристао. Али овде нема губитка права, но као што е г. предговорник реко, нама предстои нешто ново задобити; и онда неможемо другчие ићи, него путем петицие. Како смо од пре стаяли. Пре Чарноевића неимасмо основа за живот црквено-народни. Никад истина ние народ наш прелазио овамо без утемелѣня свои црквени права. Али неможемо ни казати, да е икад пре Чарноевића имао народ наш организам црквено-народног живота свога; ер народ онда ние тако рећи ни био консолидиран, нити е био пре тога организиран. Тек после преласка тога положен е темель народном животу нашем. Онай узаимни уговор сматра се за темель тай. Ал' како стоимо на томе темелю? Аутономия црквe изречена е, али само са речима „по досадашньим обичаима“. Какви су ти обичаи били, неможемо сада знати. Тристотине година прошло е до Чарноевићевог прелазка, докле е народ у сужанству и под игом стеняо, дакле о организации ни спомена ние могло бити. Кад е тако: погледаймо, како е било кад смо прешли овамо Било е тако, да е свагда сама влада опоминяла нас: Радите, дѣлайте. И сам катихисис сачинѣн е на предлог владе. А шта е радио народ, кад ние био опоменут? Онда е петиционирао. Гди ние било успѣха, неможемо, ако метемо руку на срдце, казати, да е влада била противна, и крива, него ми сами, наша летаргия, наша опатия. Што сабор од 1790. ние имао успѣха, и ту ние влада крива. Дакле ту о губитку права неможе бити разговора. А кад оћемо што ново да задобиемо онда е пут петицие найбольи, найзгодниии.

Трифунац: По говорима, кое смо сад чули, видим, да се разликуе право саборисаня, и право организираня сабора овог. Я невидим, да нам е право саборисаня одречено. Нѣгово Величество признае га, као што смо и овом приликом видили. Право то е привилегиално, као што е г. Грчић врло вешто извео. Но сасвим други е предмет, да

се сабор организира, и периодичан постане, што ниє досад био. То право ниє у привилегиє уведено. То є право, коє я као ново сматрам, и коє треба да иштемо. Єр ми признаємо, да є све што ми овде сад стварамо, сама теория, коє треба у животу да се види, єли добро. Я дакле за главно држим то: а и жива є желя народа, да се сабор периодично држи. А то немежемо другчиє но само путем молбе искати. Я неувиђам дакле, да би се с тим повредило право наше. А како треба молити: Я мислим тако, да у єдно изразимо, како желимо да се сабор уреди, и да на тай конац Нѣгов. Величеству поднесемо баш у том обзиру учинѣни предлог синодски.

Ц. комесар: Чуо сам разна мненя, коя су поедина господа у конференции и овде изразила. Я о том немогу говорити; єр нисам био у конференции, нити сам участвовао у разговорима. Но чуєм овде, да су єдна гг. за петицию, а друга за репрезентацию и ремонштрацию. Репрезентация є поям, кои є у мађарской конштитуции постао. Друге уставне државе тога немаю, но адресе. Дакле реч сама нема важности, ту обичай решава. Чуо сам рећи: будимо мудри, као што су наши стари били. А шта то значи? Познай околности, пак према овима владаймо се. Да видимо, какве су те околности пре биле. Пре преласка Чарноєвићевог било є Србаля и у Хорватской и у Угарской. И ни су имали ни привилегия, ни сабора ни аутономиє црквене, кою правосл. црква овде само као єдна изнимка ужива. Споминѣ се уговор с царем Леополдом I. Како є постао тай уговор? Царска є войска доспела до границе данашнѣ старе Србиє под вождом Пиколомини. Ту є он по налогу царевом позвао Србе да заєдно с њиме на обштег непријеља ударе, да овога одбию. Бог помого и срећа јуначка поможе царской и србской войски, те су непријеља одбили. Но срећа є ствар променљива. Турци после оячаше, и царско оружиє мораде оставити заузето земљиште. Срби онда рекоше: И ми ћемо с вама. Дођоше амо; ал не да се населе, но да се временом опет врате, кад сузбию непријеља. Несрећа є била, да се то ниє извело. Шта би после. Цар признаваући храброст и велике заслуге народа србског, позове их да овде остану и населе се. Патриярх пристане на то, и онда изда цар привилегиє, зато, єр су онда надлежателства ишла на то, да Србљ одавде истисну. Нећу никога да вређам кад питам: ко є ту нашао уточиште? Цар, єр он є казао: Я њи узимам лично у заштиту. Ко иоле увиди и разабере околности они времена, признаће, да вас є он онда свойски чувао, и бранио. Срби ни су натраг отишли, но су остали. Изишле су после привилегиє, и доцниє деклараториум. Шта каже деклараториум? Имо сам чест, єданпут вам прочитати. — Овай сабор сазво се истина бог на молбу поедини општина, и Нѣгово Величество уступило є своє право, и казало є: Нека синод предлоге сачини помоћу одбора. Они су сачинѣни, я сам их однео горе, тамо су прегледани, и дошли су натраг. Сад є изостала реорганизация сабора. Г. др. Милетић и г. Грчић налазе увреду аутономиє, што 1-во влада задржава себи иницијативу, 2-го сабор само као конзултативно тѣло сматра; 3-ће што Нѣгово Величество задржава себи право устроити сабор. Господо моя! Я питам: єсу ли Срби кад су овамо дошли, имали онай поям о праву, кои сад нека господа по Велкеру и Ротеку имаю? Ни су — єр ових онда ниє ни било на свету —; него су се владали по околностима. Кад ви кажете, влади не можемо уступити та права; она може одговорити; не можемо ни ми. Я би дакле био тога мнѣния да рекнете: Царе! Данас су друге околности. Ово си нам дао; — дай нам и ово што є найважниє, т. є. периодицитет; — а друго после по себи слѣдує. Ако ћете моє приятельско мнѣниє примити: я би вам реко да тако поступате; єр тако су и ваши предци поступали. —

Хаџић: О овоме є у конференцијама доста говора било. а и сад є доста говорено. Раздваяли смо се найвише због речи и изражая. Я мислим да се оставимо речи и имена, но да гледимо само ствар, и шта є у ствари, па ћемо се пре сложити. Я нећу да испитуєм, као што су се неки упуштали, да ли ми имамо иницијативу или не, и да ли се овдѣ право наше нарушава, да ли смо ми конзултативно тѣло или легислативно, и да ли се наша автономия вређа, нећу да се упуштам у разлаганѣ и разликованѣ репрезентациє и петициє, нећу ни да их именуєм, но то оставлям на страну. Но я ћу да сматрам само ствар, каква є и како стои, и по томе да разсудим, шта нам радити и како поступати валя. Толико є извѣстно, да овай предмет о устройству сабора у ред остале наше одборно-синодалне раднѣ спада. Овай є предмет лане у синодском одбору по дозволеню ц. комесара онако исто у єдной секции рађен, као и остали, и под председничством истога ц. комесара у седници одборно синодалной є реферирана и претресан, и с осталима ц. комесару предан, те є найвишему месту поднешен. И сви остали предмети дошли су на расправу сабору народном, само є овай од Нѣговог Величества задржан неказавши узрока, зашто и кроз што, єли због џепаня и деобе Романа, или због Далмациє, коє се споєнѣ у изглед ставля, нећу да истражуєм Само при таковом положаю ствари држим да ћемо дужности нашой подпуно одговарати, ако Нѣгово Величество не само за периодичност умолимо, но и желю и молбу у том смислу ставимо, како да се и овай предмет о устройству сабора, кои є на исти начин као и остали израђен и поднешен, у своє време сабору народном на савѣтованѣ преда, и исти у томе саслуша.*)

Патриярх: Моє ниє испитивати; зашто є цар задржао то право. Само знам, да є Нѣгово Величество, кад сам последњи пут код Нѣга на аудиенции био у том обзиру примѣтио: Причекайте, док видимо, шта ће бити с Романима. Речено ми є и то, да ће онда Далматинци овамо доћи. Зато я неби сада далѣ ишао, но само на то, да добиємо периодичност. И то треба путем прошения да иштемо.

---

*) Познато є, да су због ове инштрукциє царске одређене и држане више дана конференциє од свию посланика под председничством св. патриярха, у коима се савѣтовало шта се у том обзиру чинити има. У њима є много разговора било; нарочито у конференции 5 (17) марта, пошто су се разна мнѣния чула, буде речено, да сваки, кои є што предлагао, у сутрашню конференцию писмено свой предлог донесе и преда, како би се о томе точниє судити могло. И сутра дан 6. (18.) марта гос. Хаџић донесе слѣдуући предлог, кои се у конференции прочита, али у маньини остане. Од стране тако зване опозициє колико нам є познато, ниє писменога предлога било, но само разговора. Да би сваки ясно о ствари судити могао, како є ствар текла, и ко є шта радио и како к правой пользи цркве и народа приносио, и куда є ко тежио, непропуштамо и речени писмени предлог гос. Хаџића у конференции учинѣни кои са овим у свези стои, овдѣ од рѣчи до рѣчи као што є 6. (18). марта предан, саобштити:

„Инштрукцию найвишу од 4. фебр. кою нам є ц. комесар 22. фебр. о. г. у саборной седници прочитати дао, и у препису саобштио, са додатком точке єдне *из друге* инштрукциє у обзиру на *устройство сабора народног*, сматраући за оно што є, т. є. за упутство и правац, кои є Нѣгово Величество своме повѣренику у обзиру на радню саборну дало, и видећи да є ц. повѣреник такову сабору такођер за правац саобштио, па далѣ налазећи у найвишой той инштрукции: 1, да су у смотрению наше раднѣ повучене неке границе како у пространству предмета, о коима радити имамо, тако 2, у основима, кои се ондѣ поставляю, па и 3, да є устройство народнога сабора, коє є радньом одборно-синодалном такођер предложено, са свим од саборнога дѣланя изключено, и єдинствено и изключиво Нѣговом Величеству задржано; и по томе увѣривши се, да ако се све ово у строгом смислу узме, онда би досадашня радня наша по већой части осуећена била, пошто у многим своим правилама одступа од ових повучених основа, а нарочито пошто би се и главних установа лишили, а то є „Основни закон, у коме би се имао простор и одношай нашег правнога положая и самоуправнога простора означити, и устройство или организам опредѣлити, т. є. органи сви назначити, коима ће упражњаванѣ и извршенѣ закона и прописа у цѣлом пространству припадати:

У овим околностима налазимо пре свега да є нуждно, са ц. комесаром у главноме на чисто бити, како би нуждне тога ради кораке чинити, и радню нашу управити могли. На тай конац да на ц. комесара пре свега управимо єдну интерпелацию, с том жельом, да нам у обште и поединце изяви, како он ово у одношеню на нашу радню схваћа, и нарочито да ли се по овоме и основна радня наша изключує или не и да ли ми к радньи основнога закона са устройством и опредѣленѣм органа нуждних са успѣхом приступити можемо; и ако можемо, да онда и приступимо.

У осталом што се устройства сабора народнога тиче, пошто Нѣгово величество изключиво то себи задржава, налазимо за умѣстно представленѣ самолбом поднети, да би праведно и цѣлисходно, а и необходимо нуждно било и к том послу час пре приступити, с тим, да и *ми саборно прислушани будемо*, и по околностима садашньима удесимо, и Нѣговом величеству ради одобреня поднесемо.“

Из овога сад нека суди публика, има ли какве разлике између овог предлога, и захтѣваня опозициє наше саборске; и ко є више не само говорио, него и радио: претерана странка, коя є све под упливом свакояких споляшњих околности говорила и говорено по свима новинама суетно трубила, или умѣренолиберална и смислена странка, коя є не угађаући пролетарияту, и у приватним одборима пак и без одбора радила свуда, гди іой се год прилика дала, да у корист народа и нѣгових права што учинити може. Уред. Србобр.

Чарноєвић: Я оћу о ствари само да говорим. О чему є овде реч? Оћемо ли петицию или репрезентацию; изволите решити како оћете, мени є све єдно, мени ниє до речи стало. Само морам казати, да петицию я могу поднети, као приватан човек; а не сабор. Оћете да иштемо периодичност. Та то напред знамо да ће цар дати. Ал овде є разговор о организираню сабора. Цар є то право задржао за себе, и имао є власт. Ал он ће дати министериуму, да изради. Па како ће овай по нас добро радити, ако ми некажемо, како желимо, да се устрои сабор. Єр господо! оваки сабор као што є овай неможе обстати. Мени є дакле све єдно: оћете ли у виду петициє или репрезентациє, само я желим, да се сачини операт, кои ће се послати Нѣговом Величеству, и у ком ће се казати, како мислимо да се бираю саборски посланици; єр досад су бирали: овде вармеђе, онде протопрезвитери, онде регементе итд.

(Гласови: Да се гласа! да се гласа!)

Гласа се на предлог Нѣгове Светости г. патриярха: Да се Нѣговом Величеству на горньой резолуции захвали, и моли, да се сабор периодично држи.

Прима се.

Чарноєвић: Та сви смо за периодицитет, ал како?

Хаџић: Друго є питанѣ: оћемо ли молити Нѣгово Величество, да и нас запита, како да се устрои сабор или не? —

Чарноєвић: Я незнам зашто се неиде правим путем, као што треба. Дакле рецимо сами: Нисмо у стању уредити се, пак нек нас други уреди. Ако ми неможемо молити, како желимо, онда я полажем мой мандат.

Петровић: Ниє о томе реч, да се ми неумемо сами уредити. Нѣгово є Величество задржало то за себе; а ми смо устали за периодичност, и онда ћемо лако преći преко ови ствари, коє сад радимо, кад сви устаємо за периодичност сабора. Ако буде мане у садашньой радньи, идући сабор ће до 3 године поправити.

Чарноєвић: А шта є то? Шта є решено? (гласови: Решено є искати, да се сабор држи периодично) Та то се разуме; али кад да се држи, после колко година? Какав ће бити сабор? Оћели као овай што є? Нас цивилиста има 12, од свештенства 13, а вас официра 25.

Петровић: Синодски предлог о сабору био є горе; ал ниє дошао доле. Зашто? Нѣгова є Светост казала узрок. Ни су се Романи іош оддвоили од нас, а Далматинце нисмо іош добили. Ако добиємо периодицитет, онда ће бити прилике, да се попуни место Романа, кад ови изиђу с Далматинцима.

Хаџић: Ми се неупуштамо у то, да Нѣговом Величеству преписуємо; кад ће то радити. Само є питанѣ: Пошто операт овай, коме є ред да дође на дишкусию, претресемо (? Ур.) оћемо ли молити Нѣгово Величество, да се и тай операт преда сабору овом или слѣдуућем.

Ц. комесар: Ставио сам питанѣ 1-во. Оћел се искати периодицицет. Я мислим, да сам добро формулирао на што да гласамо.

Милетић: Я сматрам, да є с таким поступанѣм и заключенѣм наше аутономно право повређено, и у слѣд тога ставлям у име народа србског мой протест, и сутра ћу га писмено саставити и на астал положити.

Чарноєвић: И я тако од моє стране.

Др. Милетић, Чарноєвић, Грчић и Стаєвић изступаю из саборске дворане.

Кушевић: Нигди ниє обичай, да поедини люди у име целог народа протестираю.

Петровић: Я се ограђуєм против пресиє, кою ова господа оће на сабор да чине; и молим да то уђе у протокол, да они немаю право у име целог народа говорити.

Предлаже се и прима се: Да петицию ради периодицитета Сабора Анђелић и Кушевић сачине.

Кушевић: Я предлажем, да се данас саслушано Найвише писмо у записник стави заедно с благодарношћу Нѣговом величеству — (Живио:)

Петровић: Ономад се читало о фондовима, с коима управля Нѣгова Светост. Треба да се знаду све штипендиє србске, и дотичним фамилиама благодарност од сабора изрази. Г. Натошевић има све те штипендиє побележене. Я молим, да их овде прочита; єр ти су люди преко єдног милиона на изображеѣ наше србске деце оставили.

Натошевић (чита:) Митрополита М. Путника штипендиски фонд износи . . . 12.625 ф.
Митрополита С. Стратимировића . 54.069 „
Петра Божића арадског грађанина 9100 „
Архимандрита Г. Зелића . . . 15.165 „
Маіора Андриє Гвозденчевића . , 31.522 „
Нестора Димитриевића Бечкер. 42.552 „

Саве Текелие кевермешког	воена	184.910 „
Истог	грађ.	164.965 „
Павла Іовановића . .	„	27.763 „
Ральина „ .	„	840 „
В. Михайловића	„	20.000 „
Луке Миланковића	312 ютара земље	
Марие Петровић	156 ютара земље	
Трандафилова до	500 ютара земље	
Еуфемие Іовић	199 кат. ютара „	
Іоахима Вуића		400 „
Сервицког		90.000 „
Сервинчев		6.000 „
Бачког Диштрикта		25.000 „

(Слава им!)

Имена ова уводе се у записник.

В. Живковић: Имам известити с. сабор, да е едан панчевачки грађанин В. Ристић оставио кућу у вредности од преко 20000 ф. на 3 штипендие Име ово ние сад споменуто; за то молим и предлажем, да се и ово у записник стави.

Прима се.

Патриярх: Села патрияршеског властелинства: Даљ, Борово и Белобрдо поднели су ми прошение да се патрияршеске землѣ од 7300 слав. ланаца, због кои се из међу њи и патрияршие парница води, за одкупне огласе. Я молим, да с. сабор избере лица, коя ће као одбор саборски прегледати акта и прошню ту, и идућем сабору о том предмету предлог учинити.

Д. Миланковић: Я мислим, да се Његовой Светости даде власт, да може у погодбу ступити с обштинама тим.

Ц. комесар: Мислим доста ће бити поред Његове Светости іошт три лица, и то гг. Хаџић, Миланковић и Грчић.

Бранковић: При читаню имена наши Мецена писам чуо име Платона Атанацковића. Молим, да се ово у записник уведе.

Прима се.

Прелази се на дневни ред:

Натошевић: Чита редакцию записника о школама ради верифицираня.

§. 31. изостае.

Еп. Кенгелац: Опоминѣм се, да е било говора, да се Његово Величество замоли, да се препаранди ослободе од штатуние.

Ц. комесар: Па то имаю.

(Гласови: Немаю нигди, свуда и од свию вероисповести препаранди подвргнути су іой.)

Прима се, да се сачини молбеница и Његовом Величеству поднесе.

Петровић: Я сам сад тек информирао се, како е важна ствар, што ю е Његова Светост предложила. Я молим дакле, да се и г. в. жупан Кушевић том одбору дода.

Прима се.

Натошевић: За ослобођенѣ препаранда од штатуние бадава ћемо молити. Кад католици нису слободни. нећеду ни наше ослободити.

(Гласови: Нека дакле изостане моленѣ те петиние.)

Прима се.

Ц. комесар заключуе сѣдницу.

Читаю се (други пут ради верифицираня) записници о редукции и дотации парохиалнога свештенства.

Одобраваю се без промене.

Меморандум

скупљених на народном конгресу посланика српског народа на акта романског епископата и романских депутираца у погледу дебе народног иманя и уступаня манастира.

(Свршетак.)

После осам година (1698) пређе калошварски романски митрополит Атанасие са своим епископима, своим свештенством и своим народом на унию. Тим престане романска ерархия у источной цркви.

Будући да су у пркос примлѣной унии per acclamationem populi многобройни Романи при своіой старой вѣри остали, то им, почем им е епископат са свештенством па унию прешао, ништа друго ни е остало, него се найближе едновѣрне ерархие прихватити (anklammern). Они мало по мало одоше под заштиту српске црквене управе, под коіом они не само вѣроисповѣдну слободу добише, него и до уживаня српских привилегия дођоше, кое им многоструче и скупоцѣне користи за ондашня времена даваше. Ове повластице бише; што им станѣ знаменито олакшаще и поправише, и шта више, учинише, да су им ердељска браћа завидила. На основу ових привилегия дођоше они заедно са Србима іошт год. 1791, дакле 56 година пре нег њихова браћа с оне стране Királyhago до уживаня угарског државног грађанског права.

Овай улазак Романа у српску ерархию бивао е мало по мало и муком (stillschweigend.) Ни су они као народ ступили са Србима у заедницу црквену. Никад се ние никакав владалачки акт, никакав црквени уговор, никакав народни акт о том учинио. Као индивидуа дођоше они у недра српске ерархие и уживаше, премда страни язик говорећи, све користи привилегираног положая Срба. Али никад ни су они ни били сматрани као народ, и име „Valachi“ као gens или natio не долази ни на едном едитом мѣсту, починећи од прве до последнѣ повластице. Само као Illyri или Rasciani били су они привилегисаних права участници; и кад су у народном конгресу као депутирци сѣдили сѣдише они силом српских повластица, на коима се тай народни институт осниваше. — исто тако, као што на угарском сабору депутирци различних язика сѣде, а ни су зато славенски или романски депутирци.

Горе е доказано, да е ерархия, коя се под патриярхом Черноевићем са привилегияма од 6 авг. 1690 подигла, српско-народна била; полагани и мучки улазак ни е овай характер ерархие ни чайманѣ преиначио (алтеровао), а ни е га на могао преиначити. У повластицама цара Іосифа I. од 7 августа 1706 и цара Карла VI. од 2 августа 1713 леополдове се повластице изрично потврђую, и у обадве као и у доцниіой од 10 априла 1715 митрополит изрично „Rasianorum archi piscopus“ а народ „gentis illlyricae seu Rascianae status universi“ назива. У найвишем рескрипту од 16 Септ. 1760 наређуе се, да се одяко никакав синод рацког клира не држи. Прво илирско устройство царице Марие Терезие од год. 1770 носило е име constitutiones nationis ilyricae; друго од г. 1777 тако исто име илирско, а рескрипт изјављаюћи (declaratorium) од год. 1779 зове се такођер: nationis illyricae. Дворска депутация, и доцние дворска канцелария зваше се илирска, народни фондови илирски, народни конгрес илирски; у найвишим рескриптима, коима се народни конгреси од год. 1790, 1837 и 1842 сазиваю, стои еднако: ut individua nationis hujus (а не horum) more hactenus solito ad congressum nationalem deputanda итд.

Истина, у новие време долази у титули карловачког архиепископа: nationis illyricae et valachicae metropolita. Али го има свой узрок. Горе е казано, да се колошварски романски митрополит год. 1698 поуниятио. После тог догађая држани су грчкоисточни вѣроисповѣдательи у Ерделю по закону, као да не постое, и осташе без свог архипастира. Тек са царским рескриптом од 13 юния 1759 били су тамо, што се нису поуниятили, наново признати, и ердељски епископ са найвишим рѣшенѣм од 9 октобра 1783, буковински пак са найвишим рѣшенѣм од 30 септ. 1783 буде карловачком митрополиту in dogmatis et spiritualibus подчинѣн, али са дальим прев. рѣшенѣм од 8 децембра 1786 изрично е примѣћено, да се ово подчиняванѣ не односи на оно, „што илирском народу по његовим повластицама искључиво припада.“

Из ових рѣчи последнѣг прев. рескрипта од г. 1786. може се саевим ясно видѣти узрок додатка у митрополитовой титули. Докле е сирѣч карловачки архиепископ јурисдикцию само над Угарском и пређашним partes adnexae имао, носио е он титулу „Rasianorum или nationis illyrcae metropolita“, ер е настоятель био само илирске ерархие. Али сад му се јурисдикция и на Ердељ и Буковину разпростре, кое нису илирске диецезе биле, нити на илирском привилегираном институту почивале; спрам ових био е обвезан митрополит своіой титули „valachicae nationis“ придодати, и ту титулу у другом правцу с додатком „in cunctis caesareo-regiis ditionibus degentis“ разпространити.

Доказиванѣ (мнѣние под 2) да Rasciani и natio rasciana, Illyri и natio illyrica и Романе у себи садржава, — то се мора на горе ясно ставлѣно одношенѣ Романа к српской ерархии односити. Али ма како тумачили привилегие од прве до последнѣ и за њима послѣдовавша државна акта, тай се смисао ипак неће у њима наћи, да се под наименованѣм gens rasciana, natio illyrica, populus servianus ико друго разумѣвао и разумѣвати могао. него баш само Раци, Илири или Срби.

Што се тиче „privilegia Valachorum“ (мнѣние под точком 2.) ту морамо просто на законе чланке 33. 1635; чл. 90 1659, чл. 64 1681 упутити, из коих се ясно види, да ови „Valachi“ одиста нису Романи, него горњокарловачки и вараждински граничари, и да privilegia Valachorum ништа друго нису, него познати Брукер. Либел.

На алтернативу: (мнѣние Нр. 2.) да или е карловачки архиепископ обшти митрополит Срба и Романа био, (и по томе, као што се на неком другом мѣсту из тога изводи, да се дѣца у његовом наслѣдию еднако подѣлити мораю,) или да е карловачки црквени аукторитет у противном случаю 174—годишня узурпация — мора се само примѣтити, да, кад би заиста карловачка ерархия и нѣни институти не народни српски, него обшти, чисто вѣроисповѣдни били, у том смислу, као што се у актама 1. и 2. доказуе, изступанѣ Романа из ерархиске свезе не би оправдано било; али баш то изступанѣ њиово из овостране ерархийске свезе и осниванѣ народне романске ерархие о том доказуе, да е пређашня ерархия за њи странна, ер е народносрбска била.

Кад е ерархия и потом и диецезе, српски народни на привилегияма основан характер имале, то они кои из ових диецеза изступаю, и кои сад не само нову диецезу праве, него и под туђу ерархию долазе, немогу правноваляно претензию правити на део диецезанског добра, н. пр. на епископске резиденние и реалитете, (проток. Нр. 3.) и то тим манѣ, што и код других конфесия при образованю нових диецеза изступанѣм из веће, новообразованом црквеном котору, премда он у ерархийской свези остае, никакво право на иманѣ матередиецезе не припада, и што е тако исто начело и у царском патенту од 1. септ. 1859. за евангелску (цркву) у Угарской изречено.

Тако исто не може се изступаюћима никакво право на народне фондове допустити. Обадва народна фонда, клирикални школски фонд и неприкосновени по своме су имену и бићу српски црквенонародни фондови. Клирикални, или правие карловачки школски фонд основао е митрополит Павле Ненадовић год. 1749 помоћу манастира, свештенства и црквених обштина сремске архидиецезе, да прво у Карловци и у Срему школе заведе. У основательном писму споминѣ се на више мѣста „наш народ“ т. е. српски. На фонд, кои е у сред српског народа од српског митрополита за српску школу прво у сремской после у другим диецезама основан, и кои се и у рескрипту декларатории карловачки школски фонд зове, немаю изступаюћи Романи никакве правне претензие.

Доцние су у тай фонд и интеркаларни приходи упразднѣних диецеза и посмртне массе диецезанске из свию диецеза, дакле и из Арада, Темишвара и Вршца утицале.

Али ни ова околност не може изступаюћим Романима никакве правне титуле дати, да им се неки део из клирикалног фонда изда; ер е већ горе обширно доказано, да е на српским привилегияма основана ерархия српска. Диецеза арадска, темишварска и вршачка биле су, правно сматране, српске, епископи Срби — а од њих пар Романа, кои су до епископске столице дошли, и кои се после као српски архипастири морадоше сматрати, ние баш ништа у народни фонд утекло.

Инштитут, по коме массе архиепископа и епископа у народни фонд утичу, такођер е српски привилегисани инштитут, и почива на привилегии од 20. августа 1690, по коіой се архиепископу дае наслѣдно право на посмртине безнаслѣдних едновѣрних, и архиепископии наслѣдно право на посмртину архиепископа и епископа. Ово право дало се архиепископу не за његову особу, него као caput nationis (глави народа) са обзиром на трошкове, кое као митрополит има чинити. Ово е право, премда у модификованой форми и у рескриптум деклараториум примлѣно. Околност та, што су се из свог фонда од год. 1823. и професори романских клирикалних школа издржавали, не оснива за Романе никаква права на део из тога фонда; ер докле су Романи у ерархийской свези са Србима стаяли, дужна е била ерархия за духовно благо и своих романских вѣрних бринути се; њиховим изступанѣм из споменуте свезе престае и ова дужност, коя се на црквенополитичной наредби оснива.

Од добровольног таса из оних предѣла, у коима Романи живе, дошле су само незнатне сумме

Што е овдѣ о клирикалном фонду казано, то стои и за неприкосновени фонд. И овай постои на горе споменутом српском привилегисаном институту, и опредѣлѣн е pro bono nationis (за благо народа) под коим се именом никои други народ не може разумѣвати, до српски, коме су привилегие дане. Дакле не може се изступаюћим Романима ни на овай фонд, као ни на клирикални, никаква правна претензия допустити.

Што се тиче њихове претензие на половину интеркаларних прихода после последнѣг архиепископа Раячића, то е већ горе право значенѣ рѣчи „обшти митрополит“ изјашнѣно, и овдѣ заостае іошт то примѣтити, да приходи архиепископие из добра Дальског, кое е српски патриярх Арсение Черноевић за инскрипциону свету добио, — из

камералног еквивалента и из конвенције и сидоксије Карловачке чисто српске дијецезе, дакле из таких извора долазе, на кое Романима ни найманѣ право не може припадати.

И на штипендийски завѣт Петра Божића немаю они никакве основане претензије. Божић био е Србин, нѣгова е тестамента српски писана; он споминѣ на едном мѣсту у ньой „народ“ дакле свой, српски; он предае администрацию овога завода српском митрополиту, а право предлога арадском епископу, кога он toties quoties суфраганом српског митрополита назива, и чини се, да е на то особиту важност полагао. Штипендия ће се дакле и одяко по завѣту Србима арадске дијецезе давати.

Има іошт едно, што Романи захтѣваю, и то свота од 157.008 фор. коя е од стране епископа темишварског и вршачког на субвенцию епископа будимског, пакрачког и горньокарловачког кроз 74 године давана. Кроз то imperatere субвенционирани манѣ дотираних епископа од стране темишварског и вршачког (и бачки е епископ арадску дијецезу субвенционирао) ние дијецезанском становничству темишварске и вршачке епархије никакав нов терет наметнут, само су епископи били у своме приходу ограничени, будући да едним дѣлом своим нису смѣли располагати, што би иначе по вольи били употребили. Почем су епископи Срби били, то не може овде говора бити, да се Романима по овой титули накнада даде, и то тим манѣ, што е ова свота од едног епископа другоме субминистрирана, и ние у народни фонд ушла, и по томе и не може се претендирати, да он изда оно, што никад ние примио.

На послѣдак што се правне претензије Романа на 4 манастира тиче, то признаю они сами у нацрту програмском бр. 1 да ови манастири од вайкада постое, и ишту „да се само потреби романског народа одговори, притом затечени славенски обичай (usus) и права свагда задрже“. И садашньи митрополит барон Шагуна, и г. арадски епископ Ивачковић припознали су у синоду год. 1864, да су ови манастири српске задушбине, што се види и из документа, кои су извѣштаю саборског одбора приключени. Примѣтба, да су ти манастири од чисто романског становничства обколѣни, прво не стои, почем Месић претежно српско, остали пак помѣшано становничство око себе имаю; а и кад би она основана била, ипак тим не би се ништа доказало, ер не пресуѣуе положай каквог предмета право притяжаня. Истина да су точке, кое ови манастири у Банату заузимаю, тако рећи граница области, у коіой се српски говори, и манастири показую се тамо као духовне граничне тврдинѣ српског елемента; далѣ иза ове линије нема истина Срба, али и у цѣлом Банату источном, источной Угарской и Ерделю, нема више источних манастира. Истина немаю сви српски манастири правилних завѣтних писама, али готово сваки од ньих постои већ по два столећа, а гдѣкои и до пет, пак ту е редко имати писмене доказе, и да нису Турци и грађански ратови ове предѣле непрестано опустошавали. Обшта потврда Rasciano-rum patriarchae и „communitas nationis rasianae“ за све манастире дана, садржава се у повластици од 20: августа 1690.

Confirmamus etiam et confirmamus graeci ritus templa, monasteria et ad haec spectantia — juxta collationem praedecessorum nostrorum possidenda. О притяжаню, ususu и самом праву чине се и Романи у своме програмском нацрту да неће да сумняю, и народни сабор мора овде само іошт ту околност споменути, да е у изборном реду за политични српски сабор 1861 кои е найвишим решенѣм од 21 марта те год. потврђен, манастирима Бездину, Св. Ђурђу и Месићу дано било право заступаня на гореспоменутом изключиво српском сабору, што се не би догодило, кад би се о народном карактеру ових манастира што сумняло. Ходош, као изван пређашнѣ војводовине лежећи, ние могао ту доћи.

Ясно е дакле, да су у погледу манастира привилегије, традиције, право, обичай, и притяжанѣ на српской страни.

Сад премда Романима услѣд ньиховог иступаня из српске ерархийске свезе по праву никаква претензия на црквенонародно иманѣ и т. д. не припада, то су ипак на народном сабору скуплѣни депутирци српског народа искрено желећи приятельско изравнанѣ и тежећи да се оснуе стално станѣ братинске слоге и любави уважаваюћи сва остала мѣродавна призрѣния — не гледећи на правна питаня и не везуюћи се на резултате математичног изслѣдованя — готово едногласно заключили, да се аверзионална свота од 250 хиляда ф. из обадва народна фонда тако реши: да се Романи свию других било на народне фондове и фундације, или на манастире, дијецезанско иманѣ, дијецезанско добро и т. д. управлѣних претензия и захтѣваня ману.

Остае, да се дода кратки ресуме, о опом што е претресаню романске ствари предходило. Марта 1865 саобшти високоблагородни г. ц. кр. саборски повѣреник народном сабору, да су г. романски митрополит, г. епископ арадски и романски депутирци дошли, и замоли, да се од стране сабора 11 депутираца избере, кои ће се у погледу дотичних питаня с романском депутацином споразумѣти. Од стране сабора изяви се желя, да романска депутация као законити чланови овог сабора или у сабор уђу, и свою ствар предложе, или е преко господ. ц. к. повѣреника сабору писмено саобште.

. . . Марта 1865 саобшти г. ц. комесар сабору неки извод протокола романске депутације, на што се одбор ад хок из 11 чланова одмах избере. Одбор одмах предузме преко пододбора све нуждне предходне послове, особито, да се рачуни саставе; за чим се . . Марта двѣ помѣшане сѣднице с романским епископатом и депутирцима држаше. Српски чланови подигоше од 100.000 фор. што е синод предложио, на 150, и найпосле на 200.000 фор., Романи од 870.000 спустише на 500.000, после на 400.000 и (преко арадског епископа) на 350.000 ф., али ово е последнѣ одма опозвано (контрамандовано) било. О манастирима ни е било спомена. Іошт еданпут држаше одбор под председничством г. ц. к. повѣреника . . Марта 1865 одборну сѣдницу, после кое е у саборской сѣдници . . . марта извѣштай одбора читан, и сѣдница се у конференцию претворила, коя е тай исти дан пре и после подне траяла. Сложило се у аверзионалной своти од 250.000 ф. За манастире решило се, да се не уступаю. Но пре него што е предмет у сабор на претрес дошао, г. романски митрополит и г. арадски епископ са роман. депутирцима оставише Карловце у неделю после подне. У понеделяк — Марта држана е саборна сѣдница, у коіой е предмет претресан и у горнѣм смислу свршен.

Нови Сад 13. Априла.

Чуемо, да е ових дана овуда у Беч прошао ц. кр. повѣреник нашег сабора г. генералмаіор Филиповић. Уче оде у Беч са своіом породицом и многозаслужни г. Др. Хаџић, кои ће се тамо дуже времена бавити. Као што нам се явля, до двѣ неделѣ дана иѣи ће тамо и Нѣгова Светост, патриярх Маширевић, да код найвишег мѣста о том ради, како би се што пре заключеня нашег сабора одобрила и оживотворила.

Угарска.

Найвишам ручним царским писмом у станѣ мира поставлѣни командаюћи ђенерал Угарске гроф коронини издао е на све подчинѣне му трупе дневну заповест по коіой свое одступанѣ од ђенералата изявлюе, уедно и то дамуе овай растанак тежак, и да војама ове найвећу захвалу изявлюе, што су у испуненю дужности одвећ саучествовали. —

Наводи далѣ, како е войска прибежиште многи врлина у овим таласаю ћим временима постала, како е нѣгово срце том надом испунѣно, да ове врлине из средине нѣне нигда иступити нећеѣу, и да ће ду свагда войсци на поност служити. —

У одступаню грофа коронини од ђенералата Угарске сматраю неки не само као личну промену, не до доводе мету у саюз са предстоећим укиданѣм войнички судова у Угарской. —

У войничким круговима говорисе даће войнички судови 1-во. идућег месеца своју радню обуставити, код войничког пештанског суда докончан е последньи политични процес, кои е над Тодором Гергельи ради злочина велеиздае вођен. Тод. Гергельи, одсуђен е на губитак племства и дванаестгодишню тешку тамницу.

Троедна краљевина.

Из Загреба являю, даће Бан троедне краљевине Барон Шокчевић са овога места дигнут и на на исто Г. М Барон Филиповић поставлѣн бити.

Др Мио Клаић и Іван Данилов, заступници сабора Далматинског управили су под 11-им Априлом ове год. посланице преузвишеному Господину намѣстнику Лазару Мамули, у коима моле, да се за любов истине она извѣстия обелодане, по кои мае државни министар витез Шмерлинг у сѣдници Заступничке комире у Бечу од 3 Априла т. г. рекао, да у Далмаций такови люди има, кои средотежие югославенской краљевини изван Аустрие траже.

Аустрия.

Ф. М. Л. и командуюћи ђенерал у Угарской гроф Коронини поставлѣн е найвишим царским ручним писмом од 18. априла 1865. у станѣ мира; Н. В. ручно царево писмо гласи:

Любезни гроф Коронини! Слѣдуюћи моме позиву висте по кратко уживаном миру чрез више година са постояном ревносѣу и самоодричуѣом оданосѣу ваше услуге мени наново посветили.

Понавляюћи вам зато срдачно израз мое захвалне признателности, укланям вас на ваше захтеванѣ са саданѣг места као камандуюћег ђенерала Угарске, и одобравам, да се у млогозаслужно станѣ мира повратите.

Са заповесѣу од 18. апр. 1865. наименовалое Н. В. ђенерала кавалерие и командуюћег ђенерала у Банату кнеза Фридриха Лихтенштайна за командуюћег ђенерала Угарске; Ф. М. Л. Барона Карла Штайнингера, пошто се од досадашнѣ, на найвише задовольство вођене дужности ђенералног — Жандармерие инспектора укланя, за командуюћег ђенерала у Банату, и пензионираног Ф. М. Л барона Адолфа Шенбергер коме се уедно достояństво тайног савѣтника безплатно поделюе, за ђенералног жандармерие инспектора.

Русия.

Берлински телеграм вандерера явля, да е цар Александер пре свог одлазка у вторник велике князеве, и шефове државног односно сенатског савѣта са ньиовим местозаступницима око себе сакупио. — Три државна комесара отишли су пре неколико дана у Ницу, да у случаю смрти престолонаслѣдника свое дужности тамо обавляю.

Из Петрограда являю пое 20. Апр. да е царски лѣкар Здекауер у вторник у вече у Ницу приспѣо, и код престолонаслѣдника запаленѣ хрбтеняче и мозга констатиро. — Знаци запаленя умалили су се, но грозница и умаленѣ снаге постои. — У среду у ютру, пошто е ноћ без сна прошла, наступила е яча грозница; но напротив умалили су се знаци запаленя мозга, и движенѣ удова постало е слободно, За живот престолонаслѣдника бою се.

Дворски савѣтник проф. Ополцор позват е к болесном престолонаслѣднику у Ницу кои е данас са Др. А. Штайдлош тамо одпутовао. Цар руски пропутовао е 21. Априла кроз Париз. посѣтио е цара Наполеона, и таки е далѣ у Ницу одпутовао.

Бечка берза од 12. априла.

Дукати	5.11
Сребро	105.75

Поправка.

У бр. 28 Србобрана погрешно е ставлено за Карловце, да ће бити две парохие 6-те класе него 1 друге, 1 четврте, и едан (помоћн. протин) 6-те класе.

Стециште.

У месту Франѣву упразнено е звание учителя II. разреда. Језик преподаваня ест српски. Плата 600 фр. а. вр. 500 □ хвати баште, и слободан стан.

Просителѣи имаю свое молбенице, подкреплѣне са крштеним писмом, школским свидѣтелствима, са свидѣтелством о досадашнѣм свом службованю, и о моралном и политичном свом поведению до 31. юлия т. г. оправити на дијец. консисториум Темишварски.

(18—3—1) Дијецез консисториум Темишварски.

Alle Gattungen

Feuer=Spritzen,

Gartenspritzen, Feuerlöschrequisiten, Hausbrunnen, Saug=, Druck=, Wein=, Bier=, Schafwasch=, Wiesenbewässerungs= u. Mistjauchpumpen, Weinpressen, Weintraubenquetschen, Eisendrehbänke, Decimal= und Centimalwaagen,

sind vorräthig in der Maschinenfabrik von

J. B. HOFFMANN.

Tabakgasse Nr. 11 in Pest,

welche seit 15 Jahren Feuerspritzen, Pumpwerke und Decimalwaagen erzeugt, solche auch bei den Ausstellungen mit den großen silbernen Medaillen beehrt wurden.

Preise der Spritzen bis 3 Eimer, Handkarren, von 6 bis 12 Eimer Wagenspritze.

Eimer Inhalt	0	1	2	3	6	8	10	12
Preise in fl. ö. W.	25	60	80	150	450	500	800	1000

Preise der gesetzlichen und sehr soliden Decimalwaagen.

Kraft in Zentner	½	1	2	3	5	8	10	15	25	40
Ohne Gewicht fl. ö. W.	14	16	18	21	25	30	37	46	60	80
Mit Gewicht fl. ö. W.	15	18	21	25	32	40	48	60	86	122

Preise der Hausbrunnen aus Gußeisen gewöhnlicher Art.

Brunnentiefe in Klaftern	1	2	3	4	5	6
pr. kompletten Brunnen fl. ö. W.	55	65	75	85	95	105

Ausführliche Preiskourante mit Abbildungen sind im „Képes Naptár“ und im „Pester Lloyd-Kalender“ zu finden und werden auf Verlangen auch eingesendet.

(17—33—1)

Уредник и издаватель Петар Нинковић.

Брвотиском епископске книгопечатнѣ у Н. Саду.